

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 lutego 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Kala (przewodniczący)

SSN Waldemar Płóciennik (sprawozdawca)

SSN Zbigniew Puskarski

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Józefa Gemry,

w sprawie **D. R.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k. i in.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 6 lutego 2025 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z dnia 9 listopada 2022 r., sygn. akt II AKa 216/21,

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu

z dnia 22 grudnia 2020 r., sygn. akt III K 362/16,

**I. uchyla zaskarżony wyrok w odniesieniu do czynów
zarzuconych D. R. w pkt I, II i III aktu oskarżenia i sprawę w tej
części przekazuje Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do
ponownego rozpoznania;**

**II. oddala kasację w pozostałej części jako oczywiście
bezzasadną, a kosztami sądowymi postępowania kasacyjnego w
tym zakresie obciąża skazanego;**

**III. zarządza zwrot na rzecz D. R. wniesionej przez niego opłaty
od kasacji.**

[J.J.]

Waldemar Płóciennik Dariusz Kala Zbigniew Puszkarski

UZASADNIENIE

D. R. został oskarżony o to, że:

- I. w okresie od 4 maja 2011 r. do 18 września 2012 r. we W., sprawując funkcję Prezesa spółki R. S.A. z siedzibą we W. , nie zgłosił wniosku o upadłość wymienionej spółki, mimo powstania warunków uzasadniających jej upadłość, tj. o czyn z art. 586 ustawy kodeks spółek handlowych z dnia 15 września 2000 roku;
- II. w okresie od 13 maja 2011 r. do 19 czerwca 2012 r. we W. i innych miejscowościach, działając ze z góry powziętym zamiarem, sprawując funkcję Prezesa spółki R. S.A. z siedzibą we W. , przeprowadził emisję obligacji serii od A – I spółki R. S.A. nie zachowując warunków określonych w ustawie oraz podając przy emisji obligacji nieprawdziwe i zatajając prawdziwe dane, mające istotne znaczenie dla nabycia obligacji i oceny zdolności spółki do wykonywania zobowiązań, wynikających z obligacji oraz stanu majątkowego spółki, oferując obligacje pomimo zaistnienia warunków do ogłoszenia jej upadłości, wprowadzając w błąd nabywających obligacje co do sytuacji majątkowej spółki i możliwości wywiązania się z warunków emisji oraz wprowadzając w błąd co do rzeczywistej wartości nieruchomości, na których ustanowiono hipoteki, stanowiące zabezpieczenie roszczeń obligatariuszy, czym doprowadził szereg obligatariuszy do niekorzystnego rozporządzenia mieniem wielkiej wartości w łącznej wysokości nie mniejszej niż 13.644.035 zł, tj. o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 311 k.k. i art. 90 ust. 1 oraz art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 k.k.;
- III. w okresie o 6 czerwca 2011 r. do 5 października 2012 r. we W. , działając ze z góry powziętym zamiarem, sprawując funkcję Prezes spółki R. S.A. z siedzibą we W. , przeznaczył środki pochodzące z emisji obligacji serii A – I spółki R. S.A. z siedzibą we W. w łącznej wysokości nie mniejszej niż 1.921.093,39 zł na inne cele

niż określone w warunkach emisji, przeznaczając je na obsługę posiadanego przez spółkę zadłużenia, tj. o czyn z art. 93 ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach w zw. z art. 12 k.k.;

IV. w okresie od 15 lipca 2012 r. do 27 maja 2013 r. we W. , sprawując funkcję Prezesa spółki R. S.A. z siedzibą we W. nie złożył we właściwym rejestrze sądowym sprawozdania finansowego oraz sprawozdania z działalności za 2011 rok spółki R. S.A. z siedzibą we W. , tj. o czyn z art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości.

Wyrokiem z dnia 22 grudnia 2020 r., sygn. akt III K 362/16, Sąd Okręgowy we Wrocławiu:

- I. uznał oskarżonego za winnego czynu zarzucanego w pkt I, tj. przestępstwa z art. 586 k.s.h. i na tej podstawie wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;
- II. uznał oskarżonego za winnego popełnienia czynu opisanego w pkt II części wstępnej wyroku, tj. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k. i art. 311 k.k. i art. 90 ust. 1 i art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 12 § 1 k.k. oraz czynu opisanego w pkt III, tj. przestępstwa z art. 93 ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach w zw. z art. 12 § 1 k.k., przyjmując, że zostały one popełnione w krótkich odstępach czasu, z wykorzystaniem takiej samej sposobności oraz że stanowią one ciąg przestępstw i za to na podstawie art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 57b k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. wymierzył mu karę 6 lat i 6 miesięcy pozbawienia wolności, zaś na podstawie art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach grzywnę w liczbie 400 stawek dziennych, przyjmując, że wysokość jednej stawki wynosi 20 zł;
- III. uznał oskarżonego za winnego popełnienia czynu z pkt IV części wstępnej wyroku, tj. przestępstwa z art. 79 pkt 4 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i na tej podstawie wymierzył mu grzywnę w liczbie 100 stawek dziennych, przyjmując, że wysokość jednej stawki wynosi 20 złotych;
- IV. na podstawie art. 86 § 1 k.k. i art. 91 § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego karę łączną 6 lat i 9 miesięcy pozbawienia wolności oraz karę łączną grzywny w liczbie 500 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki na 20 zł (pkt VI wyroku);

V. na podstawie art. 46 § 1 k.k. zobowiązał oskarżonego do naprawienia w całości szkody wyrządzonej przestępstwem przez zapłatę na rzecz wymienionych pokrzywdzonych określonych wyrokiem kwot (pkt X wyroku);

VI. rozstrzygnął o dowodach rzeczowych i kosztach.

Opisany wyrok zaskarżony został w całości apelacją obrońcy oskarżonego, w której zarzucono:

- „1) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia zawartego w pkt I wyroku, polegający na bezpodstawnym ustaleniu, że istniały podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości i D. R. zdawał sobie z tego sprawę i w konsekwencji umyślnie zaniechał zgłoszenia takiego wniosku, a w tym:
- a) bezpodstawne przyjęcie, że powodem niezgłaszania wniosku o upadłość była chęć emitowania obligacji, choć w rzeczywistości powodem tym był brak świadomości zaktualizowania się obowiązku ogłoszenia upadłości i działanie w przekonaniu, że stan finansowy spółki R. S.A. w rzeczywistości był korzystniejszy od stanu ujawnionego w zapisach na kontach księgowych tej spółki przedstawionych w opinii biegłych z zakresu ekonomii;
 - b) bezpodstawne utożsamianie problemów z płynnością spółki R. S.A. z posiadaniem przez D. R. świadomości istnienia podstaw do wystąpienia z wnioskiem o ogłoszenie upadłości;
 - c) bezpodstawne ustalenie, że rzeczywista sytuacja majątkowa spółki R. S.A. była taka, jak przedstawili ją biegli w opinii ekonomicznej i pominięcie, że nie budziło żadnych wątpliwości, że istniały ogromne zawirowania w księgowaniu dokumentów, przejawiające się brakiem ksiąg rachunkowych, zaś biegli nie weryfikowali prawidłowości prowadzenia ksiąg rachunkowych w odniesieniu do dokumentów źródłowych w całości, a jedynie wrywkowo w odniesieniu do zgłoszonych wierzytelności, co powinno skłonić Sąd, w świetle wyjaśnień oskarżonego, do dokonania weryfikacji prawidłowości prowadzenia ksiąg rachunkowych spółki;
 - d) pominięcie przy ustalaniu sytuacji finansowej spółki R. S.A., że wyemitowała ona w 2011 r. emisje akcji C i D o wartości 3 milionów złotych, co miało bezpośrednie przełożenie na jej sytuację finansową i wpływ na przekonanie D. R. o nieistnieniu podstaw do ogłoszenia upadłości;

e) wadliwe ustalenie, że świadek B. B. poinformowała D. R. o podstawach do ogłoszenia upadłości przed 04.05.2011 r., choć z jej zeznań należy wnioskować, że miało to miejsce dopiero w kwietniu-maju 2012 r., a więc po emisjach obligacji;

f) bezpodstawne przyjęcie, że oskarżony D. R. posiadał pełne rozeznanie co do stanu finansowego spółki oraz zawartości jej urządzeń księgowych i które to rozeznanie byłoby tożsame, albo chociaż zbliżone do informacji o stanie finansowym spółki R. S.A. przedstawionych w opinii ekonomicznej zespołu biegłych;

2) błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia zawartego w pkt II wyroku polegający na bezpodstawnym ustaleniu, że:

a) D. R. działał ze z góry podjętym zamiarem wprowadzenia w błąd obligatariuszy wszystkich emisji obligacji, co do sytuacji finansowej spółki R. S.A., choć w rzeczywistości podejmował nieudane starania zapewnienia ciągłości funkcjonowania tej spółki;

b) D. R. działał ze z góry podjętym zamiarem wprowadzenia w błąd wszystkich obligatariuszy wszystkich emisji obligacji, co do rzeczywistej wartości nieruchomości będących przedmiotem zabezpieczenia emitowanych obligacji, choć nie wykazano, by zdawał sobie sprawę z tego, że wartości nieruchomości wykorzystanych do ustanowienia zabezpieczeń zostały przeszacowane;

c) wszyscy obligatariusze zostali wprowadzeni w błąd co do sytuacji spółki R. S.A., choć dla części obligatariuszy błąd co do sytuacji finansowej spółki nie miał charakteru błędu istotnego dla dokonywanej dyspozycji finansowej;

d) wiedza D. R. o sytuacji finansowej spółki była tożsama z informacjami zawartymi w opinii ekonomicznej biegłych, a w każdym razie pozwalała mu oceniać, że nie wolno mu emitować obligacji, bowiem w rzeczywistości D. R. nie miał takiej wiedzy;

e) pojęcie <<finansowanie działalności Emitenta w obszarze developerskim>>, używane w dokumentach emisyjnych obligacji dla określenia celu, na jaki spółka R. S.A. może wydawać środki uzyskane z emisji, było przez D. R. rozumiane w ten sposób, że nie pozwalało mu na wydatkowanie środków pozyskanych z emisji obligacji na obsługę posiadanego przez Spółkę zadłużenia związanego z prowadzoną działalnością deweloperską, gdy w rzeczywistości D. R. rozumiał je

w ten sposób, że Spółka mogła obsługiwać swoje zadłużenie ze środków pozyskanych z emisji obligacji;

f) D. R. umyślnie zaniechał podania istotnych informacji finansowych w dokumentach emisyjnych obligacji.

3) naruszenie przepisów postępowania mogących mieć wpływ na rozstrzygnięcie, tj.:

a) art. 193 § 1 k.p.k. poprzez oparcie rozstrzygnięcia zawartego w pkt I wyroku na opinii biegłych z zakresu ekonomii i nie dostrzeżenie, że nie może być ona wiarygodnym sposobem ustalania stanu finansowego spółki R. S.A., skoro biegli nie weryfikowali prawidłowości prowadzenia ksiąg rachunkowych w odniesieniu do dokumentów źródłowych i nie dokonywali ustaleń co do składu i wartości majątku spółki, zaś nie budziło wątpliwości, że istniały ogromne zawirowania w księgowaniu dokumentów, przejawiające się brakiem księgowania praw majątkowych, zaś biegli nie weryfikowali prawidłowości prowadzonych ksiąg rachunkowych w odniesieniu do dokumentów źródłowych w całości, a jedynie wyrywkowo w odniesieniu do zgłoszonych wierzytelności, co powinno skłonić Sąd do dokonania weryfikacji prawidłowości prowadzenia ksiąg rachunkowych spółki, a nadto biorąc pod uwagę, że znakomitą większość tego majątku stanowiły nieruchomości, to do ustalenia wartości tego majątku niezbędne było sporządzenie opinii biegłych z zakresu szacowania nieruchomości;

b) art. 193 § 1 k.p.k. poprzez oparcie rozstrzygnięcia zawartego w pkt II wyroku na opinii biegłych z zakresu ekonomii, którzy opiniowali w oparciu o obowiązki emitenta wyinterpretowane z przepisów ustawy z dnia 29.06.1995 r. o obligacjach, zaś wydanie wyroku skazującego nastąpiło w oparciu o przepisy nowej ustawy z dnia 15.01.2015 r. o obligacjach, mimo że obowiązki emitenta wyspecyfikowane w obu ustawach nie są tożsame, co powoduje, że wyrok wydano bez sięgnięcia po odpowiedni zasób wiadomości specjalnych;

c) naruszenie art. 7 k.p.k. poprzez jednostronną, nielogiczną i niezgodną z zasadami doświadczenia życiowego ocenę dowodu z wyjaśnień oskarżonego D. R. i zeznań świadka P. O. , w efekcie której zignorowano istniejące między zeznaniami tego świadka, a zeznaniami innych osób oraz wyjaśnieniami D. R. sprzeczności dotyczące roli pełnionej przez świadka w spółce R. S.A., sposobu wywiązywania się przez świadka z jego obowiązków oraz przekazywanych przez

świadka D. R. informacji o sytuacji finansowej spółki i świadomości D. R. co do stanu finansowego spółki;

d) naruszenie art. 7 k.p.k. poprzez uznanie opinii biegłych z zakresu ekonomii, tj. Opinii ekonomicznej z 30 listopada 2015 r. i Opinii uzupełniającej z 10 października 2016 r., jak i złożonej opinii ustnej za wiarygodne, rzetelne i prawidłowo opisujące stan spółki R. S.A. mimo, że biegli nie konfrontowali zapisów księgowych z wszelkimi dostępnymi dokumentami źródłowymi, czego skutkiem jest brak ustaleń co do rozmiaru rozbieżności między zapisami księgowymi a istniejącą dokumentacją oraz oparcie oceny stanu spółki wyłącznie w oparciu o niekompletne, nieodzwierciedlające stanu wynikającego z dokumentów źródłowych zapisy księgowe;

4) (...);

5) obrazę przepisów prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 87 ust. 1 i art. 90 ust. 1 ustawy o obligacjach z 2015 r. i przypisanie D. R. opisanych w tych przepisach przestępstw, choć to nie on był emitentem obligacji, a spółka R. S.A.”.

Odwołując się do tych zarzutów skarżący wniósł o zmianę wyroku przez uniewinnienie oskarżonego od zarzucanych mu czynów, ewentualnie o uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Po przeprowadzeniu postępowania odwoławczego, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, wyrokiem z dnia 9 listopada 2022 r., sygn. akt II AKa 216/21:

- zmienił zaskarżony wyrok wobec D. R. w ten sposób, że w miejsce ciągu przestępstw przypisanego oskarżonemu w pkt II części rozstrzygającej przyjął, że zachowania opisane w pkt II i III części wstępnej wyroku stanowią czyn ciągły kwalifikowany z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 294 § 1 k.k., art. 311 k.k. i art. 90 ust. 1 i 2, art. 87 ust. 1 i 2, art. 93 ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o obligacjach w zw. z art. 11 § 2 k.k. i art. 12 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. i za to na podstawie art. 294 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i art. 33 § 2 k.k. w brzmieniu ustawy obowiązującej do 30 czerwca 2015 r. wymierzył mu karę 5 lat pozbawienia wolności i karę grzywny 400 stawek dziennych, ustalając wysokość jednej stawki na 20 zł (pkt I.1),

- stwierdził utratę mocy kary łącznej pozbawienia wolności i kary łącznej grzywny orzeczonych w pkt VI części rozstrzygającej (pkt I.2),

- w pozostałym zakresie wyrok wobec oskarżonego D. R. utrzymał w mocy (pkt III),
- na podstawie art. 85 § 1 k.k. i art. 86 § 1 k.k. w brzmieniu ustawy obowiązującej do 30 czerwca 2015 r. za zbiegające się przestępstwa przypisane D. R. w pkt I i III części rozstrzygającej zaskarżonego wyroku oraz w pkt I.1 wyroku wymierzył karę łączną 5 lat i 3 miesięcy pozbawienia wolności i karę łączną grzywny w liczbie 440 stawek dziennych, przy ustaleniu wysokości jednej stawki na 20 złotych (pkt IV),
- rozstrzygnął o kosztach (pkt VI).

Orzeczenie Sądu Apelacyjnego zaskarżone zostało w zakresie rozstrzygnięć zawartych w pkt I, III, IV i VI kasacją obrońcy skazanego, w której zarzucono:

- „1. uchybienie wymienione w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. i orzeczenie w przedmiocie wniesionej apelacji przez sąd nienależycie osadzony, bowiem w jego składzie jako sędzia sprawozdawca zasiadał sędzia X.Y., który awansował do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z rekomendacji obecnej Krajowej Rady Sądownictwa, organu powołanego niezgodnie z Konstytucją RP, zależnego od władzy wykonawczej i niewypełniającego zadania ochrony niezależności sądów i niezawisłości sędziów oraz obiektywnej, rzetelnej i transparentnej oceny kandydatów na stanowiska sędziowskie, a ponadto okoliczności jego awansu wywołują poważne wątpliwości co do występowania w roli niezależnego sądu;
2. rażące naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, w postaci art. 452 § 2 pkt 2 k.p.k. i art. 452 § 3 k.p.k. polegające na oddaleniu na rozprawie w dniu 09.11.2022 r. wniosku dowodowego z dnia 05.07.2022 r., uzupełnionego pismem z dnia 13.09.2022 r. w efekcie rażąco błędnego uznania, że możliwe było zgłoszenie wniosków dowodowych dotyczących dokumentów, które nie istniały w toku postępowania w I instancji oraz niedostrzeżenie, że wniosek o dopuszczenie uzupełniającej opinii biegłych był wynikiem przedstawienia nowych dokumentów, nieistniejących w toku postępowania w I instancji, co w konsekwencji pozbawiło oskarżonego możliwości wykazania, że stan finansowy spółki R. był lepszy niż wynikający z opinii biegłych i nie dawał podstaw do zgłaszania wniosku o upadłość oraz nie pozwalał na uznanie, że zamiarem oskarżonego było wprowadzenie w błąd

obligatariuszy w celu doprowadzenia ich do niekorzystnego rozporządzenia mieniem;

3. rażące naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na treść orzeczenia, w postaci art. 433 § 2 k.p.k. w związku z art. 7 k.p.k. polegające na nienależytym dokonaniu kontroli apelacyjnej zarzutów wskazanych w:

3.1. w pkt 3 a) apelacji poprzez zawarcie w uzasadnieniu wyroku apelacyjnego takich argumentów mających wskazywać na bezzasadność zarzutu, które nie dotyczyły treści zarzutu, a w efekcie zignorowanie faktycznej treści płynącej z przedstawionych w apelacji wadliwości wyrokowania przez Sąd Okręgowy w oparciu o opinię biegłych z zakresu ekonomii;

3.2. w pkt 3 c) apelacji poprzez nie zawarcie w uzasadnieniu wyroku apelacyjnego jakichkolwiek argumentów wyjaśniających przyczyny uznania tego zarzutu za bezzasadny, a poprzestaniu jedynie na stwierdzeniu, że ma on charakter polemiki z ustaleniami Sądu Okręgowego oraz przedstawieniu ogólnych zasad jakich należy przestrzegać kwestionując oceny sądu a quo, co w efekcie oznacza uchylenie się od rozpoznania tego zarzutu;

3.3. w pkt 3 d) apelacji poprzez nie zawarcie w uzasadnieniu wyroku apelacyjnego jakichkolwiek argumentów wyjaśniających przyczyny zaakceptowania zakwestionowanego w apelacji podejścia Sądu Okręgowego do sposobu ustalania stanu faktycznego w sprawie, zgodnie z którym to podejściem:

1. nie jest istotny rzeczywisty stan majątkowy spółki, ale stan, który udało się odtworzyć na podstawie dokumentów dostępnych biegłym w czasie opiniowania w sprawie,
2. nie jest istotne w oparciu o jaki stan majątkowy spółki decyzje podejmował D. R. , bowiem jego motywacje należy oceniać przez pryzmat wniosków płynących z treści opinii biegłych oraz rozproszonych w czasie zdarzeń mogących sprawiać wrażenie bardzo złej sytuacji finansowej, ale nie pozwalających na czynienie stanowczych ustaleń faktycznych”.

W przytoczonej kasacji sformułowano żądanie uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania.

W pisemnej odpowiedzi na kasację, prokurator Prokuratury Okręgowej we Wrocławiu wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Postanowieniem z dnia 18 stycznia 2024 r., I KK 258/23, Sąd Najwyższy oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną, obciążył skazanego kosztami postępowania kasacyjnego i zasądził na rzecz obrońcy z urzędu wynagrodzenie za sporządzenie i wniesienie kasacji.

Postanowieniem z dnia 7 listopada 2024 r., I KO 39/24, Sąd Najwyższy na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. wznowił postępowanie kasacyjne i uchylił postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 2024 r., I KK 258/23 o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej i kasację obrońcy skazanego przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Najwyższemu Izbie Karnej w postępowaniu kasacyjnym, a kosztami postępowania wznowieniowego obciążył Skarb Państwa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zarzuty zawarte w pkt 1 i 3 kasacji ocenić należało jako oczywiście bezzasadne.

W zarzucie z pkt 1 skarżący podnosi zaistnienie w toku postępowania odwoławczego bezwzględnej przyczyny uchylenia orzeczenia z uwagi na to, że Sąd Apelacyjny we Wrocławiu był nienależycie obsadzony. Zarzut ten łączy się z faktem, że w składzie Sądu odwoławczego zasiadał sędzia X.Y., który stanowisko sędziego Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu objął w wyniku rekomendacji Krajowej Rady Sądownictwa w składzie ukształtowanym na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. Uzasadniając ten zarzut, skarżący odwołał się do orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz trybunałów międzynarodowych.

W uchwale połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I – 4110-1/20, wiążącej wszystkie składy Sądu Najwyższego, a także w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, wskazano, że nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. zachodzi zawsze, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek KRS ukształtowanej przepisami ustawy z 2017 r. W odniesieniu do sędziów sądów powszechnych konieczne jest nadto

przeprowadzenie testu związanego z analizą postępowania przed KRS, ewentualnych związków sędziów z władzami politycznymi oraz charakterem sprawy, co w sumie prowadziło do wniosku, że skład sądu z udziałem takiego sędziego nie stanowi sądu bezstronnego i niezawisłego, a zatem sąd był nienależycie obsadzony. Kasacja obrońcy skazanego nawet nie próbuje takiego testu przeprowadzić, nie wskazuje też na żadne okoliczności, poza uchwałą KRS, uzasadniające przekonanie, że Sąd odwoławczy był nienależycie obsadzony. Zauważyć należy, że zastrzeżenia do składu Sądu pojawiły się dopiero po zakończeniu postępowania instancyjnego. W toku procesu przed Sądem Apelacyjnym nie zgłaszano wniosków o wyłączenie poszczególnych sędziów oraz nie podnoszono żadnych zastrzeżeń, co do ich bezstronności. Na zasadność zarzutu nie wskazuje także analiza treści uchwały Krajowej Rady Sądownictwa odnoszącej się do sędziego X.Y.. Z uchwały nr [...] z dnia [...] 2020 r. wynika, że sędzia X.Y. brał udział w konkursie, w którym o awans ubiegało się trzech sędziów. Zauważyć należy, że: konkurs został rozpisany przed podjęciem przez Sąd Najwyższy uchwały trzech połączonych Izb (Monitor Polski z 2019 r., poz. 939), sędzia uzyskał znaczące poparcie Kolegium Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu (10 głosów za, przy braku głosów przeciw i wstrzymujących się), jednogłośnie poparcia udzielono mu także w postępowaniu KRS, jego kompetencje zawodowe ocenione zostały przez wizytatora bardzo wysoko, a dane osobopoznawcze nie wskazują na związki sędziego z władzami politycznymi. Również informacje dostępne w domenie publicznej nie uzasadniają ewentualnego zarzutu o związkach sędziego z władzą wykonawczą i ustawodawczą, rzutującego na ocenę zdolności sędziego do orzekania bezstronnego i niezawisłego.

W świetle powyższych uwag brak jest jakichkolwiek podstaw do formułowania stanowiska, że Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, orzekający w sprawie skazanego D.R., był nienależycie obsadzony w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

Konsekwencją powyższych rozważań była konieczność oddalenia kasacji jako oczywiście bezzasadnej w odniesieniu do czynu przypisanego skazanemu w pkt III wyroku Sądu Okręgowego. W rozstrzygnięciu tym wymierzono skazanemu karę grzywny za przestępstwo z art. 79 pkt 4 ustawy o rachunkowości. Stosownie do art. 523 § 2 k.p.k. strona może wnieść kasację na korzyść jedynie w razie skazania

oskarżonego za przestępstwo lub przestępstwo skarbowe na karę pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania. Ograniczenie to nie dotyczy sytuacji, gdy kasacja wnoszona jest z powodu uchybienia wymienionego w art. 439 k.p.k. (art. 523 § 4 pkt 1 k.p.k.). Oznacza to, że w wypadku skazania na karę nieizolacyjną kasacja wnoszona przez stronę na korzyść skazanego może opierać się jedynie na zarzucie z art. 439 k.p.k. Fakt, że podnoszone przez obrońcę skazanego uchybienie nie zaistniało, uzasadnił oddalenie nadzwyczajnego środka zaskarżenia w tej części, jako oczywiście bezzasadnego.

Za oczywiście bezzasadne uznać należy także zarzuty zawarte w pkt 3 kasacji. Przypomnieć należy na wstępie, że podstawowym obowiązkiem sądu odwoławczego jest rozpoznanie wniesionych środków odwoławczych i – stosownie do art. 433 § 2 k.p.k. – rozważenie wszystkich zarzutów i wniosków w nich zawartych, a następnie, jeżeli zajdzie taka procesowa potrzeba, uzasadnienie swojego orzeczenia zgodnie z wymaganiami wynikającymi z art. 457 § 3 k.p.k. Analiza motywacyjnej części zaskarżonego wyroku przekonuje, że Sąd Apelacyjny wywiązał się ze swoich obowiązków, czego wyrazem są rozważania zawarte na stronach 21 – 23 uzasadnienia wyroku. Sąd przekonująco wykazał dlaczego uznał, że opinie biegłych sporządzone w toku postępowania instancyjnego są zupełne i jasne. Warto w tym miejscu podkreślić, że zakres opinii koresponduje z tezami postanowień dowodowych i znajdują one oparcie w dostępnych w czasie opiniowania dokumentach źródłowych. Sąd Apelacyjny trafnie zauważył, że „Powołani do sprawy biegli wydali opinie w oparciu o komplet materiału dokumentacyjnego, który został zgromadzony w toku postępowania upadłościowego i postępowania karnego. Wydana opinia była uzupełniona o dodatkowe dokumenty pozyskane w późniejszym czasie”. O ile zacytowane stanowisko nie budzi zastrzeżeń, to trudno zgodzić się z jego dalszą częścią – „Tak zatem opinia spełnia kryteria opinii rzetelnej i pełnej i nie może być skutecznie zakwestionowana, a sugestia że w zakresie sytuacji finansowej spółki R. SA nie były znane wszystkie dokumenty nie może wpłynąć na ocenę wydanej opinii, gdyż stopniowe ujawnianie dokumentów następowało w fazie upadłości i później tak jak np. we wniosku dowodowym zgłoszonym w postępowaniu apelacyjnym i zasadniczo nie mogły zmienić stanowiska biegłych, co do sytuacji finansowej Spółki Akcyjnej”. Twierdzenie, że opinia spełnia kryteria rzetelnej i pełnej

jest zasadne, przy uwzględnieniu podstawy dowodowej wyrokowania przez Sąd pierwszej instancji, jednak uwaga, że zaproponowane przez stronę w toku postępowania odwoławczego nowe dowody z dokumentów nie mogły zmienić opinii biegłych jest co najmniej przedwczesne, co zostanie rozwinięte przy omawianiu zarzutu z pkt 2 kasacji.

Zastrzeżeń nie budzi także sposób odniesienia się do zarzutu apelacyjnego związanego z oceną zeznań świadka O.. Sąd Apelacyjny wskazał przecież, że zestawiano zeznania tego świadka z wypowiedziami procesowymi innych osób, w szczególności P. H. i B. B. , a ich zbieżność była jednym z argumentów przemawiających za uznaniem ich za wiarygodne.

W konkluzji uznać należało, że zarzuty podniesione w pkt 3 kasacji miały w istocie charakter polemiczny, ograniczający się do wyrażenia braku akceptacji dla stanowiska Sądu Apelacyjnego, nie przekonują jednak, by w toku postępowania odwoławczego doszło do rażącej obrazy art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. Potwierdzeniem tego stanowiska może być także, odnoszące się do omawianych zarzutów, dość lakoniczne uzasadnienie kasacji.

Za zasadny uznać należało natomiast zarzut podniesiony w pkt 2 kasacji.

W toku postępowania odwoławczego, obrońca skazanego złożył na piśmie wniosek z 5 lipca 2022 r. „o dopuszczenie dowodów z:

1. wykonanego w dniu 15.03.2022 r. bilansu oraz rachunku zysków i strat spółki R. S.A., sporządzonego na dzień 30.06.2011 r., uwzględniającego dokumenty, które nie zostały zaksięgowane podczas sporządzenia sprawozdania finansowego będącego podstawą opinii biegłych z zakresu ekonomii – celem wykazania, że sprawozdanie finansowe będące podstawą sporządzenia opinii ekonomicznej nie przedstawiało rzeczywistej sytuacji finansowej spółki R. S.A., a pan D. R. podejmując decyzje w latach 2011-2012 słusznie uznawał, że stan finansowy spółki R. S.A. był w rzeczywistości korzystniejszy od stanu przedstawionego w opinii biegłych z zakresu ekonomii;

2. elektronicznej wersji skorygowanych ksiąg rachunkowych spółki R. S.A., uwzględniających doksięgowane dokumenty i zdarzenia na okoliczność jak wyżej;
3. dokumentów stanowiących podstawę wykonania nowego, skorygowanego bilansu i rachunku zysków i strat, które nie były uwzględnione w sprawozdaniu finansowym brany pod uwagę w opinii biegłych z zakresu ekonomii, a które wyszczególniono poniżej w uzasadnieniu – celem wykazania, że rzeczywista sytuacja spółki R. S.A. była korzystniejsza od sytuacji finansowej przyjmowanej w opinii biegłych z zakresu ekonomii, w konsekwencji przez Sąd Okręgowy;

4. dokumentów w postaci;

1. oświadczenia P. L. z dnia 25.05.2022 r.
2. oświadczenia P. G. z dnia 27.04.2022 r.
3. ugody z T. M. z dnia 16.09.2011 r.
4. ugody z K. M. z dnia 28.02.2011 r.
5. ugody z K. s.c. z dnia 02.03.2011 r.
6. porozumienia z Kancelarią L. i Partnerzy sp. p. z dnia 06.12.2011 r.
7. porozumienia z I. FIZ z dnia 21.03.2012 r.

na okoliczność podejmowanych przez D. R. w imieniu spółki R. S.A. działań mających na celu odroczenie terminów płatności zobowiązań, a w konsekwencji zmieniających wartości wierzytelności, które były wymagalne;

8. zeznań B. B. na okoliczność, że poinformowała D. R. o istnieniu podstaw do ogłoszenia upadłości dopiero w kwietniu-maju 2012 r. oraz na okoliczność wykonania w roku 2022 uzupełnionego bilansu oraz rachunku zysków i strat spółki R. S.A., sporządzonego na dzień 30.06.2011 r., podstaw faktycznych wykonania tych dokumentów oraz przyczyn ich wykonania;
9. uzupełniającej opinii biegłych z zakresu ekonomii celem wykazania, że:

1. dokumenty i zdarzenia będące podstawą sporządzenia skorygowanego bilansu i rachunku zysków i strat faktycznie nie znajdowały swojego odzwierciedlenia w księgach rachunkowych, które badali;
2. doksięgowanie tych dokumentów i zdarzeń istotnie zmienia obraz sytuacji finansowej spółki

oraz wypowiedzenia się odnośnie aktualności wniosków zawartych w dotychczasowych opiniach” (k – 16892 – 16907).

W ślad za opisanym wnioskiem dowodowym obrońca skazanego złożył do akt „opinię J.P., stanowiącą rozwinięcie uzasadnienia złożonego wniosku dowodowego i wskazującą na celowość dopuszczenia opinii uzupełniającej”. Ponadto przedłożył również „kolejne oświadczenie wskazujące na podejmowanie przez D. R. w imieniu spółki R. działań mających na celu odroczenie terminów płatności zobowiązań, a w konsekwencji zmieniających się wartości wierzytelności, które były wymagalne” (k – 16909 – 16917). Warto zauważyć, że jedną z konkluzji zawartych w prywatnej „opinii” J.P. jest stwierdzenie, że opinia biegłych, stanowiąca podstawę ustaleń Sądu Okręgowego, w rzeczywistości nie dostarcza dowodów na niewypłacalność spółki na dzień 4 maja 2011 r., istotny z punktu widzenia odpowiedzialności przypisanej skazanego, a nadto stawia w wątpliwość tezę, że stan niewypłacalności spółki, rozumiany w sposób przedstawiony przez autora opracowania, faktycznie wystąpił.

Na rozprawie odwoławczej w dniu 9 listopada 2022 r., Sąd Apelacyjny we Wrocławiu postanowił „na podstawie art. 452 pkt 2 k.p.k. wniosku dowodowego obrońcy oskarżonego D. R. z dnia 5 lipca 2022 r. w zakresie dowodów opisanych szczegółowo w pkt 1 – 6 oraz wniosku dowodowego z dnia 13 września 2022 r., co do prywatnej opinii doradcy restrukturyzacyjnego J.P. nie uwzględnić, albowiem dowody te nie były zgłoszone w postępowaniu przed sądem I instancji, choć wnioskodawca mógł je zgłosić, a zwłaszcza te wskazane w pkt 4 a – wniosku dowodowego z 5 lipca 2022 r., nadto zgłoszone dowody nie są przydatne i konieczne do merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy. Jednocześnie zgłoszone dowody nie są takimi, o których mowa w art. 452 § 3 k.p.k., gdyż zmierzają wyłącznie do oceny dowodów przeprowadzonych w dotychczasowym postępowaniu i nie mogą

mieć wpływu na ustalenie czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi przestępstwo”.

Zarzut podniesiony w pkt 2 kasacji słusznie kwestionuje zgodność z prawem przedstawionego postanowienia dowodowego, bowiem zostało ono wydane z rażącym naruszeniem przywołanych przez Sąd odwoławczy przepisów, w szczególności art. 452 § 3 k.p.k.

Przepis art. 452 § 2 pkt 2 k.p.k. stanowi, że sąd odwoławczy oddala wniosek dowodowy również wtedy, gdy dowód nie był powołany przed sądem pierwszej instancji, pomimo że składający wniosek mógł go wówczas powołać, lub okoliczność która ma być udowodniona, dotyczy nowego faktu, niebędącego przedmiotem postępowania przed sądem pierwszej instancji, a składający wniosek mógł go wówczas wskazać. Jest to dodatkowa, obok tych, które wymieniono w art. 170 § 1 k.p.k., podstawa do oddalenia wniosku dowodowego. Sąd Apelacyjny, co trzeba podkreślić, nie odwoływał się podejmując swoją decyzję procesową, do żadnych podstaw z art. 170 § 1 k.p.k., bowiem wskazał jedynie na prekluzję dowodową wynikającą z art. 452 § 2 pkt 2 k.p.k. i uznał, że w sprawie nie zachodzą żadne okoliczności prekluzję tę ograniczającą, wynikające z treści art. 452 § 3 k.p.k. Decyzja procesowa Sądu, już tylko w perspektywie omawianego przepisu, nasuwa zasadnicze zastrzeżenia. Zgłoszone wnioski dowodowe mają różnorodny charakter. Większość z nich stanowią dokumenty i przynajmniej w odniesieniu do niektórych z nich poczyniono zastrzeżenia, że nie mogły być one zgłoszone w toku postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Tymczasem postanowienie dowodowe Sądu odwoławczego ma charakter zbiorczy, tzn. w jednakowy sposób odnosi się do wszystkich wniosków dowodowych, podkreślając jedynie, że brak „nowości” zachodzi zwłaszcza w odniesieniu do dowodów zawnioskowanych w pkt 4 a – g pisma obrońcy z dnia 5 lipca 2022 r. Z treści postanowienia nie można zatem dowiedzieć się, które z wnioskowanych dowodów i dlaczego objęte są prekluzją z art. 452 § 2 pkt 2 k.p.k. Omawiana prekluzja dowodowa doznaje istotnego ograniczenia w związku z treścią art. 452 § 3 k.p.k. Z przepisu tego wynika bowiem, że wniosku dowodowego nie można oddalić na podstawie art. 452 § 2 pkt 2 k.p.k. (nie jest zakazane oddalenie wniosku dowodowego w oparciu o podstawy z art. 170 § 1 k.p.k.),

jeżeli okoliczność, która ma być udowodniona, w granicach rozpoznania sprawy przez sąd odwoławczy, ma istotne znaczenie dla ustalenia, czy został popełniony czyn zabroniony, czy stanowi on przestępstwo i jakie, czy czyn został popełniony w warunkach, o których mowa w art. 64 lub 65 k.k., lub czy zachodzą warunki do orzeczenia pobytu w zakładzie psychiatrycznym na podstawie art. 93g k.k. Oddalając wnioski dowodowe obrońcy skazanego Sąd Apelacyjny uznał, że nie zachodzą okoliczności wskazane w przytoczonym przepisie, ponieważ zmierzają one wyłącznie do oceny dowodów już przeprowadzonych i nie mogą mieć wpływu na ustalenie czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo. Tymczasem sąd nie może oddalić wniosku dowodowego, gdy okoliczność, która ma być udowodniona w granicach rozpoznania sprawy, dotyczy ustaleń co do sprawstwa i winy. Łączne odczytanie art. 427 § 3 k.p.k. i art. 452 § 2 pkt 2 k.p.k. w kontekście art. 452 § 3 k.p.k. prowadzi do stwierdzenia, że prekluzją dowodową objęte są obecnie okoliczności dotyczące konsekwencji prawnych przypisanego czynu. W wypadku skazania będą to przykładowo dowody na okoliczność wymiaru kary, środków karnych, środków kompensacyjnych czy przepadku. Natomiast dowody lub fakty o istotnym znaczeniu dla ustalenia sprawstwa i winy nie są objęte prekluzją dowodową. W konsekwencji skarżący, jak każda inna strona, może składać w apelacji albo dopiero w instancji odwoławczej wnioski dowodowe dotyczące dowodów lub okoliczności, które mogły być dowodzone przed sądem pierwszej instancji [zob. D. Świecki (red.), Kodeks postępowania karnego. Tom II. Komentarz aktualizowany, Lex/el. 2025, tezy 11 – 16 do art. 452]. Oznacza to, że dopuszczalne jest składanie wniosków dowodowych zmierzających do weryfikacji dowodów stanowiących podstawę ustalenia sprawstwa i przypisania winy.

Przypomnieć trzeba, że skazanemu przypisano odpowiedzialność za czyn z art. 586 kodeksu handlowego, którego istotą było to, że nie zgłosił wniosku o upadłość spółki, mimo powstania warunków uzasadniających jej upadłość. Zaniechanie to było istotnym elementem oszustwa przypisanego skazanemu ostatecznie w pkt I.1. wyroku Sądu Apelacyjnego – wszak w opisie tego czynu mowa jest m.in. o wprowadzeniu w błąd przez zatajenie wobec pokrzywdzonych zaistnienia warunków do ogłoszenia upadłości spółki. Obiektywne zaistnienie warunków do złożenia wniosku o upadłość spółki i świadomość skazanego co do zaistnienia tego faktu, ma

kluczowe znaczenie dla przypisania mu sprawstwa i winy w zakresie omawianych czynów. Jak wynika z wywodów Sądów obu instancji zasadnicze znaczenie dla dokonania niekorzystnych dla skazanego ustaleń, miała sporządzona przez biegłych opinia ekonomiczna. Zgłoszone w postępowaniu odwoławczym dowody zmierzają, w założeniu, do weryfikacji tej opinii, co może mieć znaczenie dla ustaleń związanych ze sprawstwem i winą skazanego.

Postanowienie dowodowe wydane przez Sąd w toku postępowania odwoławczego, naruszało zatem rażąco treść wskazanych w kasacji przepisów, tj. art. 452 § 2 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 452 § 3 k.p.k., a uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku. W tym stanie rzeczy konieczne było uchylenie zaskarżonego wyroku w odniesieniu do czynów zarzucanych D. R. w pkt I, II i III aktu oskarżenia i przekazanie sprawy w tym zakresie Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania. W toku tego postępowania Sąd będzie zobowiązany do wzięcia pod uwagę powyższych rozważań, rzetelnego rozpoznania wniesionego środka odwoławczego oraz odniesienia się do poszczególnych wniosków dowodowych, z uwzględnieniem regulacji zawartych w art. 170 § 1 i art. 452 k.p.k.

[J.J.]

[a.ł.]

Waldemar Płóciennik Dariusz Kala Zbigniew Puskarski